

КРИМСЬКІ НАСЛІДКИ «УКРАЇНСЬКОЇ АНЕКСІЇ»

→ 4

ЗМАРНОВАНЕ ДЕСЯТИЛІТТЯ: СТАН КРИМСЬКОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ ТА БУДІВЕЛЬНОЇ ГАЛУЗІ У ПЕРШЕ ПОВОЄННЕ ДЕСЯТИЛІТТЯ

→ 5

КРИМСЬКА СВІТЛИЦЯ

ЗАГАЛЬНОДЕРЖАВНА УКРАЇНСЬКА ГАЗЕТА

№ 11
17.03.2017

www.svitlytsia.in.ua

ШАНОВНІ ЧИТАЧІ ТА ПЕРЕДПЛАТНИКИ!

Несвоєчасний вихід газети «Кримська світлиця» призвів до численних звернень читачів і передплатників з проханнями пояснити причини цього. Працівники редакції намагалися оперативно відповісти на всі звернення, аби роз'яснити, що ми діємо виключно в рамках законодавства України. Несвоєчасне надходження нашої газети до читачів – це не результат бездіяльності редакції, а наслідок недопрацювання Міністерства культури України, яке несвоєчасно затвердило фінансовий план ДП «Національне газетно-журнальне видавництво», що призвело до затримки в проведенні необхідних тендерних процедур. Дякуємо вам, що, попри всі негаразди, залишаєтеся з нами! Сподіваємося на ваше розуміння і подальшу підтримку нашого видання.

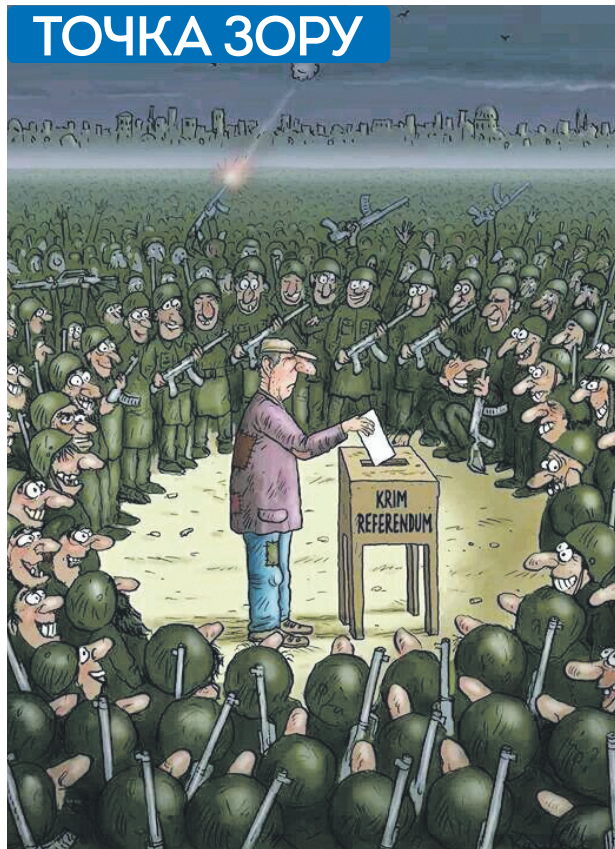
Інформаційний простір є джерелом знань про факти, події, процеси. Водночас він є потужним знаряддям формування суспільної думки, в тому числі й знаряддям маніпулювання цією самою суспільною думкою. Людина не може постійно просто пропускати через мозок і серце безперервний потік інформації. Тому часто необхідна для сталості картина фіксується через точні пункти, які визначають факт сукупністю нечисленних цифр. Далі думка спирається вже на зафіксоване.

ОЛЕКСАНДР ЯРОШЕВСЬКИЙ

Ми живемо в час інформаційних воєн, де проти тенденційного підбору цифр, що вбиті, ніби цвяхи, у людську свідомість, може вистояти і перемогти тільки правда, до того ж ще й обґрунтована. Відверта та точна, яку дехто намагаться приховати та перекрити неправдою чи напівправдою.

Так, голосно заявлено, що за підсумками так званого «кримського референдуму» 16 березня 2014

ТОЧКА ЗОРУ

ЧИСЛО ЗРАДИ

року на запитання: «Вы за воссоединение Крыма с Россией на правах субъекта Российской Федерации?» позитивно відповіли 95,6% Севастопольців та 96,77% по решті Криму учасників. Ці «96%» вбито, мов цвях, у свідомість пересічного кримчанина чи росіянина, викликаючи в українців обурення, образу, недовіру і навіть злостіху стосовно подаль-

шої долі мешканців анексованого півострова.

Не ставитимемо ці цифри під жодний сумнів! Можливо, це чистісінька правда! Бо ці цифри могли бути й більшими, адже паперова маса «бюлетенів» забезпечувала 146% кримського електорату, а видавалися ці папірці на дільницях усім охочим. Набагато важливіша цифра, яку не згадують, засліпле-

ні такою-от «одностайною» зрадою: цифра явки. А отут вже проблеми. Маємо різні цифри.

«Офіційна», та ще й емоційно підкріплена епітетом «небувало висока», ця цифра пропонується до уваги цікавих у 83,1%. Дивна цифра. Мустафа Джемільев того ж дня, 16 березня, висловив небезпідставну думку, що реальна явка, яка виглядає десь відсотків на 30, може сягати й усіх 50%. З тих спостережень, що на останні вибори в Криму прийшло 52% виборців. Конкретну цифру було озвучено в ефірі «Українського радіо» 25 березня того ж року: «У псевдореферендумі 16 березня насправді взяло участь 34,2% кримчан. Меджліс володіє даними, які направлялися до ФСБ Росії, де воліли знати точну картину, а не ту пропагандистську, яку вони розповсюджують», – зазначив Джемільев.

Це факт, і він виник не на порожньому місці, бо нічого не відбувається зненацька в історичних процесах. Крим повільно, але виразно нарощував число людей, що схилилися в бік природного людині патріотизму до своєї, а не до сусідньої держави. На нещодавньому Міжнародному форумі «Крим в умовах окупації: наслідки для України та світу» Сергій Костинський оприлюд-

нив дані, що заперечують викладки російської пропаганди. Згідно з даними соціопитувань, кількість респондентів у Криму, що пов'язували своє майбутнє з європейським вибором України, зросла від 5% у 2001-му до 30% у 2012 році. Незалежне дослідження того ж 2012 року виявило, що в складі Росії свою республіку жадають бачити аж 38% кримчан. У складі України – 46%.

Красномовна тенденція! Зрозуміло, що саме вона не дозволила здійснити анексію Криму в «правовому полі». Без військової присутності сусіда результати вільного волевиявлення мешканців українського Криму були настільки передбачуваними, що відбулася окупація, а далі вже – фальсифікація під назвою «референдум».

Війна – шлях обману, це стверджував ще Суньцзи. В інформаційній війні формування «належної суспільної думки» шляхом дезінформації та фейків стало зброєю, сильнішою за ядерний потенціал мілітаризованих країн. Українці потрапили під масований пропагандистський удар Російської Федерації, і сьогодні ми маємо обороняти себе від тих інформаційних атак, що є конче могутнім компонентом так званої гібридної війни.

МАЛОВІДОМІ ФАКТИ ОКУПАЦІЇ

9 березня активісти кримського Євромайдану провели зустріч у «Кримському домі». Основний акцент заходу – відтворення історичних подій через спогади про перебіг Революції гідності у Криму. Найбільше уваги було приділено подіям лютого-березня 2014-го, коли довелося опиратися вже не режиму Януковича, а кримському сепаратизму, що завершився невдовзі російською окупацією.

МАКСИМ ДУБОВ'ЯЗ

Видним гостем на зустрічі був лідер кримськотатарського народу Мустафа Джемілев, який поділився низкою маловідомих фактів, достойних бути оприлюдненими. Ось кілька з них.

«У ті буремні дні я переважно перебував у Києві. Я дуже добре пам'ятаю, як з трибуни виступали, а зовсім поруч вбивали людей. Приїхав я до Криму 26 лютого,

саме в той день, коли отой мітинг уже пройшов, отже, в тих славетних подіях я не брав участі. Потім дуже багато в нас було розмірковувань про те, а чи не припустилися ми помилки. Помилки в тому, що пішли того дня. Якби ми залишилися там на ніч, можливо, що ті терористи, оті «чоловічки зелені», і не спромоглися би увійти... Але є й інші думки. Я ж вважаю, що треба було там перебувати до кінця.

Але головна причина, звісно, була не в нас. У 15-20

ЗУСТРІЧІ

Зараз у суспільстві домінує думка, що в Криму переслідують переважно кримських татар. Нічого подібного, там переслідуються всі, хто залишається вірним своїй державі: і росіяни, і українці, і люди інших національностей. Але вийшло так, що кримських татар більшість...

татар. Нічого подібного, там переслідуються всі, хто залишається вірним своїй державі: і росіяни, і українці, і люди інших національностей. Але вийшло так, що кримських татар більшість. Бо практично весь народ, за винятком кількох, може, сотень-десятьків колаборантів, через свій найвищий представницький орган – Меджліс – офіційно оголосив про неприйняття окупантів, і тому найбільший тиск саме на кримських татар. Якщо, скажімо, там за ці три роки було вчинено десь 500-550 обшуків, то більше 90% з них – саме кримських татар. Заарештовані, засуджені, викрадені – на жаль, це так...»

км від Сімферополя була розташована «Альфа», її персонал – півтори тисячі навчених людей, які були в змозі прийти, оточити, – не обов'язково там було бити на ураження, їх можна було просто заблокувати, викурити... але цього не було зроблено. Уже потім ці офіцери в розмові з Рефатом Чубаро-

вим казали, що, по-перше, вони не отримували команду, а без команди вони не мали права, по-друге, вони взагалі були підготовлені для боротьби з «головними екстремістами» в Криму – з кримськими татарами. Виявляється, це ми створювали небезпеку територіальній цілісності України. Саме та-

кою була концепція в януковського керівництва, і не тільки в януковського». Ще один акцент, яким поважний гість завершив і свій виступ, і, власне, всю зустріч, вирівнює той переки, що виник у суспільній думці. «Зараз у суспільстві домінує думка, що в Криму переслідують переважно кримських

Серед наболілого хочеться звернути нашу увагу на ось який момент: серед вимушених переселенців з Криму є творчі особистості, які разом зі своїми особистими речами вивозили з окупованого півострова низку проектів. Ці проекти нині продовжують жити тільки через те, що їх підтримують активісти і небагато людей. Парадокс: проекти, спрямовані на пошук здібної молоді, на популяризацію української культурної спадщини, на підтримку творчого потенціалу учнів та студентів, виявилися непотрібними державі.

ІГОР СВІТЛИЧАНИН

З час свого існування Всеукраїнський конкурс учнівської та студентської творчості імені Марії Фішер-Слиж «Змагаймося за нове життя!» (рік заснування – 2004) істотно розширив ареал проведення. Спочатку він проходив у Сімферополі, Севасто-

КОНКУРС

КРИМСЬКІ БАЙСТРЮКИ

полі та Ялті, незабаром до його проведення долучилися інші регіони Кримського півострова, згодом заявки для участі в ньому почали надходити навіть з різних регіонів України. У 2014 році через окупацію Криму Росією унеможливилось проведення конкурсу на

півострові. Однак зусиллями кримських вимушених переселенців, насамперед заслуженої вчительки України з Криму Тетяни Захарової, конкурс продовжив існування, і в 2016 році перетворився на всеукраїнський. Умови участі в конкурсі, його хід та етапи

традиційно висвітлюються на сторінках газети «Кримська світлиця» як постійного інформаційного партнера цього заходу.

Цього року цей конкурс мобілізував творчу молодь з усієї України. 11 березня 2017 року в Чернівцях відбувся гала-концерт і наго-

родження переможців II Всеукраїнського (XIII Кримського) конкурсу учнівської та студентської творчості імені Марії Фішер-Слиж «Змагаймося за нове життя!», присвяченого Лесі Українці. А тепер УВАГА: цюгорічними організаторами конкурсу стали культурно-просвітницький Центр художньої галерея «Sweetart – Знання», Міжнародний благодійний фонд «Здоров'я майбутнього», обласні та міські державні і недержавні установи міст Полтави, Чернівців та Києва, сприяло в його проведенні й Міністерство освіти і науки України. Ось це і все. Виникає низка запитань. А де Міністерство культури? А де Міністерство інформаційної політики, яке просто зобов'язане інформувати Україну і світ про життя таких проектів в екзилі? А де Міністерство з питань окупованих територій та внутрішньо переміщених осіб України? Чому державним мужам і теперішнім чиновникам байдуже?.. Поки виникають такі запитання, мимоволі з'являються відчуття покинутості, непотрібності, комплексу байстрюка.

ІСТОРІЯ ПРО АКСЬОНОВИХ І КРИМ

27 лютого 2014 року підрозділи російської армії захопили парламент та уряд Криму і вивисили над ними прапор Росії... Саме цього дня, але три роки по тому, Незалежна медіа-профспілка спільно з Національним газетно-журнальним видавництвом і «Кримським домом» презентували громадськості документальний фільм Ігоря Чайки «Острів Крим. Дежавю».

ФІЛЬМ

ЮЛІЯ КАПШУЧЕНКО

Стрічка розповідає про передумови і власне захоплення російськими агресорами українського півострова. Найцікавіше, що ці події передбачив письменник Василь Аксьонов, який наприкінці ХХ сторіччя написав роман «Острів Крим», а політик-сепаратист Сергій Аксьонов на початку ХХІ втілює його в дійсність. Звісно ж, це лише

випадковість, яку помітив режисер фільму Ігор Чайка. Власне, ця випадковість і стала тією червоною ниткою, якою було пропущено стрічку.

Ігор Чайка розповідає, що ідея фільму з'явилась ще у 2008 році: «Фільм був задуманий одразу після того, як Росія почала війну з Грузією. Мені стало очевидно, що наступною може бути Україна. І, власне, Крим. Коли почалась війна в Грузії, я часто їздив до Криму і бачив, як там усе відбувається – роздача російських паспортів, виступи одіозних активістів типу Глушкова, відкриття Московського дому в Севастополі. Тодішній президент Мітя Медведєв оголосив у Севастополі «общерасійський» парад. Власне, ми тоді приїхали і знімали те дійство», – згадує режисер.

Прем'єра документального фільму «Острів Крим. Дежавю» відбулась 24 травня 2014 року в рамках українського тижня на білорусько-польському незалежному телеканалі «Белсат», а загальноукраїнська прем'єра відбулась трохи пізніше – 25 грудня 2014 року на Першому Національному каналі.

Ігор Чайка, автор і режисер фільму, на презентації у «Кримському домі»

Фільм був задуманий одразу після того, як Росія почала війну з Грузією.

Мені стало очевидно, що наступною може бути Україна. І, власне, Крим. Коли почалась війна в Грузії, я часто їздив до Криму і бачив, як там усе відбувається – роздача російських паспортів, виступи одіозних активістів типу Глушкова, відкриття Московського дому в Севастополі...

РЕПЛІКА

НЕДРІБ'ЯЗКОВІ ДРІБНИЦІ

І вигадка письменника Василя Аксьонова, автора відомого свого часу роману «Острів Крим», і роль заколотника Сергія Аксьонова споріднені, здавалося б, тільки збігом прізвищ, проте інших збігів напрочуд багато, як для життя й кіно, тож – дежавю. Автор і режисер фільму «Острів Крим. Дежавю» Ігор Чайка визначив його жанр як документалістика, але як витвір мистецтва воно вражає цілісністю, відвертістю і силою збитого в півгодина документа.

Кадри з фільму

МАКСИМ ДУБОВ'ЯЗ

Світом уже кваліфіковано ту навалу як ситуацію, що має всі ознаки міжнародного збройного конфлікту. Але ані в романі, ані в його життєвому химерному відбитті саме про зброю нібито й не йшлося. Проте відіграла та зброя різні ролі – в романі як майже армагеддонова розплата за довірливість та ідеалізм політиків вигаданого Криму, в житті – як головний чинник реалізації самої авантюри.

Набагато важливіше тепер для нас – тих, хто вимушений жити з наслідками того процесу, знати, як усе це готувалося. Фільм зосереджений на показі того, як у житті реального Криму не отримувала гідної відсічі з боку держави розгнуждана російська пропаганда, що су-

проводжувала кримське політичне життя багато років.

Та якщо в романі така підготовка проходила на тлі бурхливого сучасного, насиченого у культурному, економічному, політичному плані життя всебічно розвиненої, хоч і маленької держави «Острів Крим», то в житті все було набагато прозаїчніше. Ми, кримчани, усе те, що показано в фільмі, спостерігали на власні очі. Але в житті воно було розтягнуто на дні, тижні, роки...

Василь Аксьонов написав свій фантазійний роман про вигаданий Крим 1979 року. Сергій Аксьонов проліз до парламенту реальної Автономної Республіки Крим 2010 року, коли його «Русское единство» нарешті набрало по Республіці 4% голосів кримських виборців. Цей відсоток сам по собі спростовує пропагандистське гасло про загальне, або принаймні вагоме,

прагнення кримчан до обіймів «руського мира». Зовнішній характер процесів зрозумілий без збільшувального скла або якихось спеціальних ракурсів. І найбільше, що тепер вражає (і в фільмі це чітко видно) безкарна зухвалість учасників або, може, зухвала їхня безкарність. На цьому було наголошено й в одному з виступів на обговоренні після показу стрічки.

В фільмі кілька разів цитуються фрагменти тексту роману. Завершує фільм чудова пісня, що западає у пам'ять одразу. І фільм, і книга доступні в Інтернеті. І книга, і фільм варті того, щоб прочитати та передивитись. Мистецтво відбиває реальне життя, але і реальне життя може стати, і ми це бачимо досить часто, відбиттям мистецьких витворів. Але книгу про те, як історія ця розгортатиметься далі, – писати вже нам. Самостійно – і без фантазій.

22 лютого 2017 року інтернет-видання «Крымское Эхо», яке відзначається, м'яко кажучи, сильною нелюбов'ю до України і яке Росія нагородила медаллю за «повернення» Криму, оприлюднило нотатку Лідії Михайлової «Сімферополь очима емігрантки». Оповідання ведеться від особи жінки, яка народилася, виросла і прожила багато років у Сімферополі, після чого переїхала до США на постійне проживання. Проте авторка запевняє, що любить рідне місто настільки, що намагається відвідувати його щороку, незважаючи на відстань. Насамперед, виникає запитання: в який спосіб мешканка Америки, власниця «зеленої картки», відвідує окупований півострів, починаючи шлях до України з Бориспільського аеропорту? Однак це з'ясується згодом.

СЕРГІЙ КОНАШЕВИЧ

«**П**риїхавши цього року, я була приємно вражена тим, як гарнішає наше місто! Всюди триває таке стрімке будівництво! І зводять не лише житло, офіси та готелі, а й впорядковують місця відпочинку мешканців міста, прикрашають центральні вулиці», – у захваті ділиться враженнями пані Михайлова. «Відреставрували», «впорядкували», «ніде за кордоном такого нема» – рефрен першої частини тексту. Та тільки дивує один момент: «Сімферополь дедалі більше стає привабливим європейським містом». Це ж як? Втікши від «загниваючої Європи» до «високодуховної батьківщини» три роки тому, Крим раптом почав обростати європейськими містами?.. Чому ж не уральськими, сибірськими, алтайськими, далекосхідними тощо? Дивина та й годі...

НОТАТКИ

Вокзал у Сімферополі

КРИМСЬКІ НАСЛІДКИ «УКРАЇНСЬКОЇ АНЕКСІЇ»

«ВІДРЕСТАВРУВАЛИ», «ВПОРЯДКУВАЛИ», «НІДЕ ЗА КОРДОНОМ ТАКОГО НЕМА» – РЕФРЕН ПЕРШОЇ ЧАСТИНИ ТЕКСТУ. ТА ТІЛЬКИ ДИВУЄ ОДИН МОМЕНТ: «СІМФЕРОПОЛЬ ДЕДАЛІ БІЛЬШЕ СТАЄ ПРИВАБЛИВИМ ЄВРОПЕЙСЬКИМ МІСТОМ». ЦЕ Ж ЯК? ВТІКШИ ВІД «ЗАГНИВАЮЧОЇ ЄВРОПИ» ДО «ВИСОКОДУХОВНОЇ БАТЬКІВЩИНИ» ТРИ РОКИ ТОМУ, КРИМ РАПТОМ ПОЧАВ ОБРОСТАТИ ЄВРОПЕЙСЬКИМИ МІСТАМИ?.. ЧОМУ Ж НЕ УРАЛЬСЬКИМИ, СИБІРСЬКИМИ, АЛТАЙСЬКИМИ, ДАЛЕКОСХІДНИМИ ТОЩО? ДИВИНА ТА Й ГОДІ...

Проте ще більш дивно було почути приємне враження від того, що «розбиті тротуари у центрі відходять у минуле – всюди тротуарна плитка». Саме та, що просіла навіть після повторного вкладання в рамках реконструкції центру кримської столиці – на яку сімферопольці нарікають уже котрий місяць?..

Авторка запевняє, що не може об'єктивно розмірковувати про економічну ситуацію у Криму з огляду на те, що не мешкає на півострові постійно. Проте, на її думку, останніми роками кримчани почали жити комфортніше: «У квартирах і будинках моїх знайомих дедалі більше сучасної побутової техніки, багато хто відремонтував квартири у сучасному стилі. Кондиціонерами та металопластиковими вікнами тепер нікого не здивуєш, тоді як іще кілька років тому їх було зовсім мало». В принципі, з кримських екранів і шпальт нерідко можна почути й побачити,

що до весни 2014 року Крим узагалі не знав жодних благ цивілізації, аж доки їх своїм «врятованим дітям» не принесла «щедра матінка» Росія. Але щоб за панування «міцних господарників» кондиціонери були у Сімферополі рідкістю, – такого пропагандистські ЗМІ щось давно не розповідали.

«У крамниціях є все, чого душа забажає! Від харчів і одягу до будматеріалів і меблів. На будь-який смак і гаманець. Весь час відкриваються нові крамниці, супермаркети, мегамаркети», – продовжує авторка. От тільки шкода їй, що ціни у нових крамниціях наближаються до... європейських (і знову ця підступна Європа)! «І хотілося б, щоб і зарплатню співвітчизники мали пристойнішу», – висловлює побажання Лідія Михайлова. Стривайте, але ж хіба Росія у 2014 році не врятувала доведених до відчаю кримчан від голодної смерті в українських злиднях? Та й, як свого часу розповів го-

ловний російський рятівник, коли дорожчає американський долар – у бюджеті підлеглої йому країни, і без того найзаможнішої у світі, автоматично у прогресії зростає обсяг національної валюти...

Та ось під кінець матеріалу – абзац, який остаточно збиває з пантелику. «Радісно, що українці досі можуть користуватися безкоштовною державною медициною. Коли я захворіла, викликала лікарку з поліклініки. Та прийшла до мене додому. Я лежу в ліжку, вона довкола метушиться, тиск вимірює, горло дивиться, виписала ліки та направлення на аналізи. Я, чесно кажучи, від такого сервісу давно відвикла. Виклик лікаря додому здався мені просто неймовірним плюсом українського життя»... Стривайте! Але ж авторка описує Крим, який вже три роки як з українського життя випав! З якого це дива вона називає кримчан українцями і радіє за українську державну медицину, якою ті ніби користуються, та ще й безкоштовно, та ще й з таким людським і чуйним ставленням медиків?..

Все з'ясується, якщо звернути увагу на число, яким датовано матеріал. 27 жовтня 2007 року. Фактично за 6,5 років до «відплиття у рідну гавань». На честь 10-ліття свого існування редакція «Крымское Эхо» вирішила запровадити рубрику, в якій збирає кращі матеріали за час роботи видання...

Саме такими і є прояви «25-річної української анексії», які нещодавно пообіцяв подолати теперішній «голова» Криму Аксьонов. А якими будуть «успіхи Криму», якими ще восени 2016 року «голова державної ради» Криму Константинов пообіцяв «розвалити бандерівську Україну», – покаже час.

Джерело:

<http://old.kr-eho.info/index.php?name=News&op=article&sid=82>
<http://c-eho.info/tochka-nakarte/simferopol/item/3223-simferopol-glazami-emigrantki>

ЗМАРНОВАНЕ ДЕСЯТИЛІТТЯ

(СТАН КРИМСЬКОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ ТА БУДІВЕЛЬНОЇ ГАЛУЗІ У ПЕРШЕ ПОВОЄННЕ ДЕСЯТИЛІТТЯ)

ПЕТРО ВОЛЬВАЧ,
ГОЛОВА КРИМСЬКОЇ
ФІЛІЇ НТШ, ДІЙСНИЙ
ЧЛЕН НТШ, АКАДЕМІК
УЕАН, ЧЛЕН НСПУ,
ЗАСЛУЖЕНИЙ ДІЯЧ
НАУКИ І ТЕХНІКИ
КРИМУ

ЯК ЦЕ БУЛО...

Руїни зруйнованого заводу ім. Войкова (Керченського металургійного комбінату) в Керчі, 1945 р.

Єдиним достовірним фактом у цьому переможному рапорті є будівництво кількох малопотужних електростанцій у Севастополі та Керчі. Але ж їхнім головним призначенням було забезпечення електроенергією лише промислових об'єктів та Чорноморського флоту і вони ніяк не вирішували проблему енергозбагачення всього півострова. Її було вирішено лише після відбудови у 1947 році Дніпрогесу та побудови Каховської гідроелектростанції. Так що, для відбудови Криму значною мірою використовувалася електроенергія, яка надходила з України. Саме завдяки цьому у Криму змогли збільшити випуск металообробної та машинобудівної промисловості, налагодити виробництво будівельних матеріалів.

Реальний стан промисловості та будівельної галузі у післявоєнному Криму, який перебував у складі РРФСР, для широкого загалу донедавна приховувався у спецархівах. Об'єктивні дані про стан кримської економіки у перше повоєнне десятиліття стали потрапляти до преси лише у 70-80 рр. минулого століття. Так, у дисертаційній праці випускника ВПШ ЦК КПУ Івана Яценка, захищеної на початку 80-х років минулого століття, яка стала складовою частиною організації в боротьбі за відродження і подальший розвиток промисловості (1944-1950)», зазначається, що навіть через п'ять років після закінчення війни обсяг промислового виробництва у Криму становив лише 56,9% довоєнного рів-

Редакційна колегія та авторський колектив помпезного 26-томного видання «Історія міст і сіл УРСР» (Київ, 1974) у тому, присвяченому Кримській області, намагалися переконати читачів і світову спільноту у величезних успіхах компартійного керівництва півострова у перше повоєнне десятиліття. Наведені цифри та показники безсоромно фальшувалися. За даними видання: «За 1944-1947 рр. на капітальне будівництво в області витрачено 1037 млн. крб. На початок 1948 року тут відбудовано і введено в дію 459 підприємств... Партійні й радянські органи області приділяли першочергову увагу відбудові важкої промисловості. На базі Керченського залізничного родовища заново створювався Комиш-Бурунський залізничний комбінат. Почали давати продукцію кілька секцій збагачувальної фабрики».

Рибна промисловість у Керчі, початок 1950 років

Видобуток залізняку в кар'єрах Комиш-Бурунського залізничного комбінату

НАВІТЬ ЧЕРЕЗ П'ЯТЬ РОКІВ ПІСЛЯ ЗАКІНЧЕННЯ ВІЙНИ ОБСЯГ ПРОМИСЛОВОГО ВИРОБНИЦТВА У КРИМУ СТАНОВИВ ЛИШЕ 56,9% ДОВОЄННОГО РІВНЯ. У ТРЬОХ БАЗОВИХ ДЛЯ КРИМУ ГАЛУЗЯХ – КОНСЕРВНІЙ, ТЮТЮНОВІЙ, ВИНОРОБНІЙ ТА ІН. ЦЕЙ ПОКАЗНИК НЕ ПЕРЕВИЩУВАВ 30-35% ДОВОЄННОГО РІВНЯ

плану 1953 року не підготовлений і введення в експлуатацію першої доменної печі на заводі ім. Войкова з необхідним комплексом підприємств у 1954 році перебуває під загрозою зриву. Новостворений у 1946 р. трест «Керчметалургбуд» до 1953 року не мав своєї виробничої бази. Існуючі кар'єри щебеню та будівельного каменю, такої необхідної для будівництва сировини, не обладнані необхідними механізмами, а технології виготовлення цих матеріалів застарілі та примітивні».

Ще більш невтішну картину стану будівельної галузі у Криму в перший рік входження Криму в Україну змалював Перший секретар Феодосійського міськкому партії Моїсеев: «Минуло десять років після закінчення війни, – говорив секретар Феодосійського міськкому партії Моїсеев, – трудящі пред'являють до нас законні вимоги – коли буде відбудоване місто і створені мінімальні побутові умови? В місті немає води, достатньої кількості електроенергії, банно-прального комбінату. Під час війни було зруйновано до 40 відсотків житлового фонду, а відбудовано силами міськвиконкому тільки один будинок на 8 квартир. Місто майже не має благо-

устрою, в ньому одна вулиця має вдосконалене покриття.

Багато з цих питань неодноразово ставилися перед вищими організаціями – Радою Міністрів РРФСР і міністерствами. У 1953 році було ухвалено рішення республіканського уряду про заходи щодо допомоги Феодосії. Але Міністерство комунального господарства РРФСР, очевидно, погано шанує це рішення і своєчасно не виконало його» (ЦДАГОУ: Ф. 1. – Оп. 52. – Спр. 4990. – Арк. 125).

Цей партійний функціонер на пленумі Кримського обкому партії, присвяченому входженню області в Україну, аплодуючи Постанові Президії Верховної Ради України, заявляв: «Ухвалений Указ є значною подією в житті нашої області. Він відповідає життєвим інтересам трудящих Криму, тісно пов'язаного економічно з Українською РСР».

Ще відвертіше про бездіяльність кремлівського та кримського керівництва у повоєнне десятиліття висловився Перший секретар Керченського міськкому партії Смородін. Він звернувся з риторичним запитанням до Кримської області партконференції: «Хто відбудує Кіровський район Керчі? Сам же міський партійний керманіч і відповів на нього – ніхто. Немає такого будівельного тресту. Є у нас Управління сімферопольського тресту «Кримцивільбуд». Програма у нього по Керчі – 2,5 млн. крб. на рік, але він її не виконує. Такими темпами і за сто років ми не відбудуємо місто...».

Під натиском партконференції Рада Міністрів РРФСР приймає 26 лютого 1953 р. запізніле рішення: «Зобов'язати Міністерство житлово-комунального будівництва РРФСР розглянути питання про організацію тресту «Керчцивільбуд». Проте такого тресту тоді так і не створили.

ДАЛІ БУДЕ...

17 березня 1917 року в Керчі у родині робітника народився Олександр Микитович Костовський – майбутній кібернетик, програміст, фундатор обчислювальної математики, засновник Обчислювального центру Львівського національного університету (ЛНУ).

СЕРГІЙ КОНАШЕВИЧ

Після смерті батька у 1923 р. родина Костовських переїхала до Мелітополя. До слова, у праці Ярослава Тинченка «Офіцерський корпус Армії Української Народної Республіки (1917-1921)» у списках загиблих під час битви Повстанської армії УНР з більшовиками під Базаром 17 листопада 1921 р. з боку УНР під номером 2075 зазначається військовий урядовець Микита Костовський. Чи був цей чоловік батьком Олександра Костовського, чи просто мав схоже ім'я – ще лишається до з'ясування.

У кримській пресі можна зустріти згадки про те, що рід Костовських бере свій початок з II-ї половини XVIII ст., коли у 1776 році троє онуків козацького сотника Гната під прізвищем Гнатенків залишили Запорозьку Січ і пішли до Криму, де рід отримав прізвище Костовські і виплекав звитяжних особистостей, переважно військовиків.

У 1934 р. Олександр скінчив школу фабрично-заводського навчання на станції Мелітополь, влаштувавшись до залізничного депо слюсарем. Середню освіту здобув на вечірньому робітничому факультеті. У 1941 р. з відзнакою скінчив фізико-математичний факультет Мелітопольського державного педагогічного інституту (спеціальність «математика»), отримавши кваліфікацію викладача фізико-математичних дисциплін. Подальші плани обірвала Друга світова війна.

У 1941-1943 рр. під час німецької окупації мешкав у Мелітополі, працюючи слюсарем у депо. Після звільнення міста мобілізований до лав Радянської армії. Закінчення війни зустрів у Берліні. За період служби він майже два з половиною десяти років працював та сконструював пристрій для виготовлення складних деталей у польових умовах без заводського устаткування. Мав чимало бойових нагород.

У 1945 р. прибув до Львова й успішно склав іспити до аспіран-

ПОСТАТІ

ОЛЕКСАНДР КОСТОВСЬКИЙ: 100 РОКІВ «БАТЬКОВІ» УКРАЇНСЬКОЇ КІБЕРНЕТИКИ

тури, розпочавши трудову діяльність у ЛНУ (на той час – Львівський державний університет). Успішно захистив кандидатську дисертацію у 1949 р.

У 1958 р. на механіко-математичному факультеті ЛНУ було відкрито спеціалізацію з обчислювальної математики, яку очолив Олександр Микитович. Завдяки його зусиллям на факультеті за короткий час були відкриті обчислювальний центр і кафедра обчислювальної математики, якою О. М. Костовський керував майже 20 років. У 1958-1959 рр. вчений вперше в Україні прочитав основні курси «Структура ЕОМ та її програмне забезпечення» та «Методи чисельного аналізу». До 1954 р. кібернетику у колишньому СРСР вважали псевдонаукою і перші наукові статті з її питань почали друкувати з 1956 р. Ще у 1958 р. студенти слухали єдиний основний курс з програмування для триадресної ЕОМ машинною мовою за підручником, виданим у Київському вищому інженерно-ракетному технічному училищі з грифом «секретно», який зберігали в першому відділі університету і видавали професорові Костовському лише на час проведення занять без реалізації програм на ЕОМ.

Олександр Костовський розробив конструктивну геометрію сферографа – гіпотетичного приладу,

з допомогою якого можна описувати сфери заданого радіусу з заданої точки як з центру в просторі. Він показав, що всі традиційні стереометричні задачі на побудову можна точно розв'язати за допомогою одного цього приладу.

У 1960-1961 рр. у ЛНУ з ініціативи О. М. Костовського вперше в Україні впровадили спецкурс з алгоритмічних мов «Адресна мова програмування». Професор Костовський уперше в колишньому СРСР на базі матеріалів фірми ІВМ розробив і в 1972-1973 рр. прочитав у ЛНУ спеціальний курс «Операційні системи для сучасних ЕОМ». Упродовж 1970-х рр. науковець за державним замовленням читав цей курс в університетах Одеси, Ужгорода, Чернівців, Сімферополя, Мінська, Душанбе, Алма-Ати, Владивостока і надавав допомогу у впровадженні операційних систем DOS і OS у машинах серії «ЕС ЕОМ», які в СРСР щойно почали випускати. Таким чином, професор Костовський був першопрохідцем у розробленні та читанні курсів і спецкурсів з ЕОМ на ранньому етапі становлення нової спеціалізації в університетах.

О. М. Костовський ініціював відкриття у ЛНУ підготовки фахівців з кібернетики у ділянці цифрових електронно-обчислювальних машин з програмним керуванням: саме цей виш першим в Україні

розпочав підготовку спеціалістів з ЕОМ. Починаючи з 1969 р., був членом редколегії київського журналу «Прикладна та обчислювальна математика» та членом наукової секції механіко-математичних наук і обчислювальної техніки при науково-методичній раді Мінвузу України. Багато років входив до складу наукової ради АН України з проблеми «Кібернетика».

У 1970 р. науковець одержав звання професора та ювілейну медаль «За звитяжну працю». Він був чудовим педагогом, який любив студентську та шкільну молодь, брав активну участь у підго-

товці та проведенні математичних олімпіад. Уже на початку своєї науково-педагогічної діяльності він постійно поєднував її з організаторською, приділяючи увагу шкільним олімпіадам та проблемам шкільного курсу математики, а також турбуючись про підготовку фахівців на високому рівні.

У 1975 р. на базі механіко-математичного факультету був створений факультет прикладної математики та механіки. Першим деканом цього факультету обрали професора Костовського.

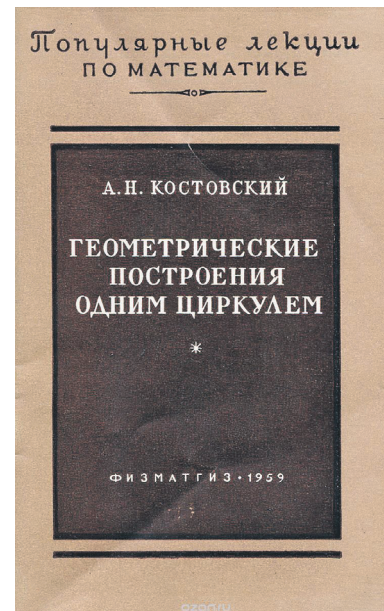
У 1977 р. за власним бажанням Олександр Микитович звільняється з посади завідувача кафедри та декана факультету за станом здоров'я та у зв'язку з виходом на пенсію. Втім, після нетривалого лікування та певних роздумів повернувся на кафедру як професор-консультант. У 1980 р. написав заяву з проханням допустити його до участі в конкурсі на заміщення посади професора кафедри, доводячи, що зможе працювати на повну силу. Професор Костовський провадив активне навчальне та наукове життя – керував курсовими та дипломними роботами, читав нові спецкурси, працював наставником академічної групи, був опонентом на захистах дисертацій. Загалом він є автором понад 100 наукових праць, серед яких три монографії. Високу оцінку і загальне визнання принесло О. М. Костовському видання його праці «Геометричні побудови одним циркулем» у 1959 р.: ця книга протягом 1960-1986 рр. була видана в Японії, Великій Британії, США, Болгарії; видавництва «Мир» видало її іспанською (1980 та 1984) та англійською (1986) мовами.

Відповідно до Указу Президента України О. М. Костовський отримав у 1999-2000 рр. дворічну державну стипендію для видатних діячів науки, освіти та культури в галузі освіти. У 2000 році одержав довічну стипендію Президента України.

27 серпня 2005 року на 89-му році життя видатний український науковець кримського походження відійшов у вічність.

Джерела:

- 1) https://uk.wikipedia.org/wiki/Костовський_Олександр_Микитович
- 2) А. Кардаш, Г. Цегелик. Життєвий і творчий шлях професора Олександра Костовського / Вісник Львів. ун-ту. Серія прикл. матем. інформ. – Вип. 15. – 2009. – С. 3-13. – Режим доступу: <http://visnyk-ami.lnu.edu.ua/db/284/01.pdf>

КУЛЬТУРА ЯК ЗБРОЯ

Винесений у заголовок статті вислів сьогодні актуальний як ніколи. Він особливо виразно виражається, коли йдеться про кримськотатарську культуру. Трагічні сторінки історії кримських татар наклали відбиток не лише на змісті, а й на формі культурної спадщини цього народу.

**ВІКТОР
МЕРЖВИНСЬКИЙ**

Арт-салон виробів кримськотатарських майстрів «Sandiq», що розмістився у Мистецько-концертному центрі ім. Івана Козловського Національної оперети України (вул. Хрещатик, 50-б), репрезентує експонати кримськотатарського мистецтва, зокрема декоративно-ужиткового. На значущості цього мистецького центру наголошує його керівник, Ерфан Кудусов, з яким нам удалося поспілкуватися.

– Ерфане, сформулюйте, будь ласка, ключову мету цієї виставки?

– Ознайомити українців та іноземців із кримськотатарською культурою.

– Хто є ініціатором цієї виставки?

– Ініціаторів було кілька: я, Рустем Скібін, Леніє Ібрагімова. Але у зв'язку із тим, що у них є багато справ у їхніх власних майстернях, переді мною поставала відповідальність за життя цієї виставки.

– Знаємо, що Ви стикнулися з низкою труднощів. Чи не є вони виявом того, що людям такі виставки нецікаві?

– Це не так. Не можна сказати, що виставці приділяється недостатньо уваги з боку

людей: до нас приходять люди різного рангу, різних суспільних верств, нерідко й іноземці. Основна проблема тут – мета й призначення виставки. Якщо її зробити суто комерційним проектом, то було б значно легше, але ж тут інше. Тому й доводиться відривати від своїх дітей, родини і показувати народу. По-іншому не можна, бо тут велика кількість робіт із Криму: Рамазана Усеїнова, Асана Бараша, Нурі Якубова, Амета Сеїт-Аметова, Зери Аблязісової, Лілі Аметової, Венери Курмаєвої, Халіде Кипчакової...

Ми повинні знайомити Україну з кримськотатарською культурою як складовою державної культурної спадщини. Такі проекти взагалі повинні підтримуватися на рівні держави.

– А Ви намагалися заявити про це, донести до чиновників таку позицію?

– Так. Улітку минулого року мер Києва, В. Кличко, пообіцяв посприяти у вирішенні наших проблем, давав відповідні доручення

управлінням, але... як бачите... Ми вдячні керівництву Мистецько-концертного центру ім. Івана Козловського, зокрема директору Київського національного академічного театру оперети Богдану Струтинському, насамперед за те, що вони долучилися до вирішення наших проблем із приміщенням.

– Ерфане, а чим ця виставка вирізняється? Чи є в ній щось особливе?

– По-перше, ті салони, що представлені сьогодні в Криму, орієнтовані насамперед на кримських татар, роблять приціл на своїх людей. У них постійно замовляють виготовлення речей, наприклад, для весільних обрядів, футляри для Корану тощо. Тобто там є суспільна затребуваність, а тут цього нема. Ми основний акцент робимо на культурі, а в Криму – на ужитковості. По-друге, як уже говорилося, основна наша мета – ознайомити з культурою кримських татар, про яку не лише у світі, а й в Україні знають дуже мало. Так, в Україні мало хто знає, що українські і кримськотатарські інструменти мають дуже схожий музичний лад, що між узорами вишивок у нас дуже багато спільних елементів і деталей і т. ін. Тут, на материку, виконувати поставлену мету не просто, нема належного розуміння важливості цього діла на рівні держави. Тому боляче спостерігати, що мистецькі роботи, які є продуктом культури України, з Криму ідуть на Російську Федерацію, передусім на Казань, де це підтримується, де в це вкладаються великі гроші, де є розуміння того, що культура – це м'яка зброя.

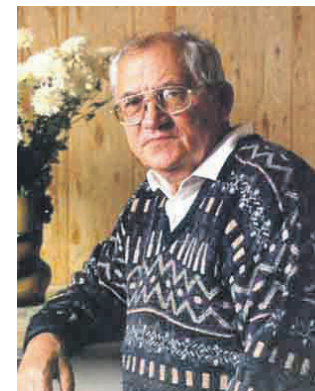

ОСНОВНА НАША МЕТА – ОЗНАЙОМИТИ З КУЛЬТУРОЮ КРИМСЬКИХ ТАТАР, ПРО ЯКУ НЕ ЛИШЕ У СВІТІ, А Й В УКРАЇНІ ЗНАЮТЬ ДУЖЕ МАЛО. ТАК, В УКРАЇНІ МАЛО ХТО ЗНАЄ, ЩО УКРАЇНСЬКІ І КРИМСЬКОТАТАРСЬКІ ІНСТРУМЕНТИ МАЮТЬ ДУЖЕ СХОЖИЙ МУЗИЧНИЙ ЛАД, ЩО МІЖ УЗОРАМИ ВИШИВОК У НАС ДУЖЕ БАГАТО СПІЛЬНИХ ЕЛЕМЕНТІВ І ДЕТАЛЕЙ І Т. ІН.

КАЛЕНДАР КРИМУ ПО-УКРАЇНСЬКИ

ПОСТАТІ

1 БЕРЕЗНЯ 1929 Р. – у місті Могилів-Подільський на Вінниччині народився **Анатолій Свідзинський** – професор, доктор фізико-математичних наук. Заслужений діяч науки і техніки України. 1975-1993 рр. – працює в Сімферопольському державному університеті (ТНУ ім. В. І. Вернадського). Є автором низки розвідок, присвячених Криму.

17 БЕРЕЗНЯ 1917 Р. – у Керчі народився **Олександр Костовський** – український математик, кібернетик, програміст. Професор Львівського університету. Автор понад 100 наукових праць, серед яких три монографії. Помер 27 серпня 2005 року.

ПОДІЇ

7 БЕРЕЗНЯ 1995 Р. – державну реєстрацію отримала україномовна газета «Відродження» (м. Саки). За три роки її головний редактор Олексій Єфименко загинув унаслідок падіння з вікна 5-го поверху.

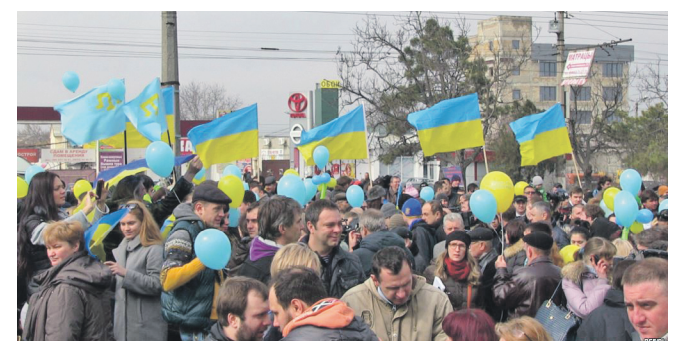
9 БЕРЕЗНЯ 2014 Р. – у Сімферополі відбувається останній багатолюдний мітинг біля пам'ятника Т. Шевченку до 200-ї річниці від дня наро-

дження Кобзаря. У Севастополі аналогічний мітинг біля пам'ятника Шевченку було жорстоко розігнано прихильниками сепаратистського руху за участі міліціантів, що перейшли на бік Росії.

БЕРЕЗЕНЬ 1906 Р. – українська патріотична інтелігенція Севастополя створює міську просвітницьку організацію «Кобзар», керівником якої обрано видатного авіатора Левка Мацієвича. Організатором «Кобзаря» був директор жіночої гімназії В'ячеслав Лощенко. У 1913 р. міська жандармерія заборонила діяльність організації, а в 1914-1917 рр. її членів переслідував царський уряд. У січні-квітні 1918 р. організацію було відроджено під керівництвом вчителя української мови Терещенка. Діяльність «Кобзаря» було остаточно припинено наприкінці 1920 р., коли Севастополь захопили більшовики. Приміщення організації з бібліотекою та українським видавництвом перейшло в розпорядження російського флоту.

БЕРЕЗЕНЬ 1917 Р. – у Севастополі утворюється Українська Чорноморська громада, яка у квітні приймає рішення про негайне відкриття національних шкіл, бібліотек та про видання газет. Почесним членом громади обрали дружину командувача флоту Оксану Колчак. При Раді громади організувався військово-морський клуб імені Івана Сірка. Тоді ж засновано сімферопольську Українську громаду, Раду якої очолив учитель гімназії Клименко.

БЕРЕЗЕНЬ 2015 Р. – було відібрано храмове приміщення в громаді УПЦ КП с. Осовини (Ленінський район).

НОВІ ІМЕНА

РАДІЙ РАДУТНИЙ НАРОДИВСЯ В КРЕМЕНЧУЦІ У 1969 РОЦІ. ЗАКІНЧИВ ХАРКІВСЬКИЙ АВІАЦІЙНИЙ ІНСТИТУТ. ПИСЬМЕННИК-ФАНТАСТ. СПЕЦІАЛІЗУЄТЬСЯ ПЕРЕВАЖНО НА ЖАНРІ НАУКОВОЇ ФАНТАСТИКИ, АЛЕ НЕ ЦУРАЄТЬСЯ Й ФЕНТЕЗІ, МІСТИКИ, БОЙОВИКІВ ТА АЛЬТЕРНАТИВНОЇ ІСТОРІЇ. АВТОР КНИЖОК «ТРИ ЖИТТЯ ПРО ЗАПАС», «МЕТАЛОМ ОБ МЕТАЛ», «ТРИ ТИСЯЧІ СМЕРТЕЙ», «ВАЖКА ЧОЛОВІЧА РОБОТА», «ТЕМНА СИНЯ ВОДА», А ТАКОЖ БАГАТЬОХ ОПОВІДАНЬ, ОПУБЛІКОВАНИХ У АНТОЛОГІЯХ І ПЕРІОДИЦІ. НИНІ МЕШКАЄ В КИЄВІ. ПРОПОНУЄМО УВАЗІ НАШИХ ЧИТАЧІВ ДВА ОПОВІДАННЯ АВТОРА, ОДНЕ З ЯКИХ НА КРИМСЬКУ ТЕМАТИКУ.

ЯХТА, ВІТЕР І ПО ЛОБІ

Яхту ми виводили з елінгу обережно й повільно, весь час пильнуючи, щоб особливо дужим поривом вітру не кинуло об якусь залізяку. Спочатку взагалі думали, що сьогодні не варто виходити, потім вітер трохи вщух, і визирнуло сонечко. Я махнув рукою, завантажив гідрокостюми й акваланги – й махнув рукою ще раз:

– А, поїхали!
Самі розумієте, осінь, навіть тут, у Алушті, скоро буде зовсім холодно, а попірнати хотілося б. Намічена бухта, звісно, лежала у напрямку якраз проти вітру. Ходити галсами наша красунька вміла чудово, але погодьтеся, одне – закріпити штурвал й роздивлятися у біноклі пейзаж, а зовсім інше – пильнувати момент, щоб розвернути гік, та так, щоб не торохнуло ним по голові, і щоб при тому не в'їхати носом у щось чи в когось. Коротше кажучи, втішало лише те, що на зворотному шляху вітер буде попутнім.

– Ти диви! – товариш тицьнув мене пальцем під бік. Довелось озиратися, але воно було того варте.
Назустріч майже з нашою швидкістю нахабно пер гумовий човен. Хлопчина на носі взяв у руки велику сумку-чохол й тримав, наче вітрило. Вітер надмавав її, як повітряну кульку, й вся та споруда впевнено рухалася вздовж берега.
Про всяк випадок я поглянув на корму човника. Мотору, ясна річ, не було.

– А назад же як?! – осудливо гукнув я, коли той мудрагель опинився поруч. – Буксир ви-кликатимеш?
– А назад я вітер поміняю! – задирливо вереснули у відповідь, й лише коли промайнуло в повітрі скуйовджене руде волосся, я втямив, що, власне, то й ніякий не мудрагель, а скоріш, мудрагелька...
– Тю, дурне! – товариш, мабуть, думав синхронно зі мною. – Ставлю два балони повітря, що назад воно на шосе голосуватиме. А хто ж його візьме, з отим одороблом на спині?

Бухта не виправдала надій, підстрілити щось путнє на обід теж не вдалося, мій акваланг ні з того, ні з сього почав травити повітря й на додачу змінився вітер, тож і зворотний шлях довелося чиргикати галсами; ми вимокли, змерзли, лаялися й нахвалялися поставити на красуньку мотор – хай смердить, хай чадить, зате їхати можемо, як нормальні люди, як, наприклад...
Назустріч летів з туго напненою сумкою-кулькою гумовий човен, у кормі чималенькою купою розповзалася якась здобич, а руде нахабня, розвернувшись, показало нам мотузку з вузлом – запропонувало буксир тобто.
Я озирнувся – товариш стояв, вирячивши очі, наче краб, а тут ще настала пора міняти галс, і той клятий гік відшукав-таки собі здобич.
Якраз по лобі.

СВІТ НАВПАКИ

Щось не так.
Щось дуже сильно пішло не так.
Замість теплого материного язичка чиясь рука грубо вхопила за шкірку. Підняла. Хтозна на яку висоту, але було страшно. Опустила, але краще не стало.
Бо опустила не до матері під бік, не на теплу підстилку, не на тверду підлогу, і навіть не на каміння, а просто у воду. Крижану. Якби я знало слово «колодязь», то, мабуть, тільки-тільки з колодязя.
І не на воду опустило, а під. На саміньке дно.
Не знаю... може, я й пробувало опиратись, але навряд чи те хтось помітив. І знаєте що? Хай не брешуть ті, хто каже, буцімто ми ще нічого не відчуваємо. Відчуваємо, та ще й як. І знаєте, що це за відчуття?
Біль.

Але одразу після болю раптом зникла вода, з'явилось тепло, світло, і тоне-сенське «няв!» біля вуха.

Я розплющило очі – і світло, лагідне неяске світло, підморгнуло начебто звідусіль.

«Няв!» – сказало поруч ще раз, а потім мазнуло по морді лапкою. Не дряпнуло – хтозна, чи вміла та лапка вже дряпатись, а чи ще навіть пазурята не вирости, а саме мазнуло.

«Няв!» – сказало і втретє, вже нетерпляче. – «Чого розляглось! Нумо гратися!». І ми гралися, гралися, гралися півгодини, борюкаючись, обіймаючись, жартома кусаючи та дряпаючи одне одного, обвиваючи лапами, тілом і хвостом, видираючись вгору, й незнамо як опиняючись знизу, качаючись волохатим клубочком, і розпадаючись на два менші клубочки, але все одно волохаті. Грالیся, гралися, гралися, аж поки не впали один на одного, та й заснули – також приблизно на півгодини.

А потім схотілося їсти, й молоко – о, божественне молоко! – капало в рота нізвідкіля.
А потім ми ще трохи поспали. А потім ловили мишей – справжніх мишей, сірих, прудких, з хвостами та вусами!.. ну, майже справжніх, і, якщо чесно, то не таких уже й прудких. Маленькі ми ще на справжніх мишей полювати. Ми самі, як миші, то, мо, трохи більші, та хвіст пухнастий. Навмисне так зроблений, щоб зручніше за ним ганятись було.

А потім ми знову спали, їли та гралися. Ну й ще росли, звісно, бо страшенно, страшенно хотілося пиймати, нарешті, справжню мишу. З хвостом.

А потім настав день, коли всі раптом покинули свої справи й рушили до ставка. Ніхто не любив ставок. Хтозна, нащо він взагалі потрібен. Стільки води!.. Стільки місця, де можна було погратися, якби не вода.

Було нас багато, але дивним чином усім вистачало місця, й ніхто не гарчав. Сиділи й мовчки дивилися. Знаєте, які на вигляд чорти? Бачили коли-небудь цапа, свиню та корову? Я не бачило, але кажуть, якщо взяти ноги від цапа, писок від кнура, а хвіст від корови, то буде схоже. Так-от. Нічого воно не схоже. Значно, значно страшніше. І це нам, а як воно тим, що в мішках!

З першого мішка витрусили бабусю. Літню, згорблену, сиву, з лагідним поглядом мудрих очей. Мабуть, вона нас любила... в розумних кількостях. Але ми любимо народжуватись у кількостях незрозумілих.

З другого мішка випала жінка. Середнього віку, й сумна – мабуть, самотня. Мабуть, у неї була така сама історія щодо нас.

А може, і не така. Може, навпаки, озлобилась, і шукала можливості відірватися на комусь маленькому, такому, що не втече і здачі не дасть. Хтозна.

З третім мішком вийшла невеличка проблема, бо з нього плакало й не хотіло вилізати. Але довелося, і це був хлопчик. Малий та незграбний, був би смішний, аби не був переляканим, Хтозна, які він мав з нами стосунки. Може, любив, та бабуса послала, а як її не послухатись? Може, навпаки, не любив і вирішив подивитись, як воно, коли тільки-но була істота, нявкала, ворушилася, а потім бульк! – і нема. Натомість ми довідалися, нащо в раю ставок.

І хоча всі усе розуміли, але все одно того дня майже ніхто не грався. Аби лишень вони не частішали, такі дні, але то вже залежить не від нас. Нам що? Нам би погратися, поспати, та ще інколи трошечки молока.

У НАСТУПНОМУ ЧИСЛІ «КРИМСЬКОЇ СВІТЛИЦІ»

ЯК КРИМЧАН З ДОНБАСЬКИМ КОРИННЯМ ПРИХИСТИЛА ГАЛИЧИНУ

Про кримчана Володимира Шияна та Ольгу Грушко можна розповідати довго. Колись вони передплачували нашу газету і були її дописувачами. Після того, як чорні хмари згустилися над півостровом, подружжя вимушене було покинути Крим. Вирішили їхати туди, куди вервечкою потяглися найактивніші українські патріоти з окупованих територій. Тобто в Галичину, подалі від «русского мира». Про те, як склалося їхнє життя на материк, з якими проблемами довелося стикнутися та як творчість впливає на їхнє вирішення, – у матеріалі Сергія Лашченка.

ГАЗЕТА «КРИМСЬКА СВІТЛИЦЯ»

Всеукраїнська літературно-публіцистична та мистецька газета
Виходить із 31 грудня 1992 року
Свідоцтво про реєстрацію КВ №12042-913ПР від 30.11.2006 р.

Засновники

Міністерство культури України
Всеукраїнське товариство «Просвіта» імені Тараса Шевченка
ДП «Національне газетно-журнальне видавництво»

Адреса редакції
03040, м. Київ,
вул. Васильківська, 1;
тел.: +38 (044) 498-23-65

Видавець
Національне
газетно-журнальне
видавництво

Генеральний директор
Андрій ШЕКУН

Головний редактор
Віктор Мерзвинський

Дизайн та верстка
Марк Канарський,
Оксана Кочергіна

Поліграфічний комбінат
ТОВ «Типографія «Від "А" до "Я"»
м. Київ, вул. Колекторна, 38/40
тел.: (044) 563-18-04, 562-28-51
Розповсюдження і реклама
тел.: +38 (044) 498-23-64

Редакція не публікує колективні листи та звернення
Публікуючи проблемні матеріали, редакція, окрім спеціально обумовлених випадків, подає лише авторський погляд.
Передрук і відтворення текстових та ілюстративних матеріалів «Кримської світлиці» – тільки з письмового дозволу редакції.

Передплата на газету
Передплатна ціна на 2017 р.:
1 місяць – 12,44 грн.;
півріччя – 74,64 грн.

У передплатній ціні враховано вартість доставки до вашої поштової скриньки і вартість оформлення абонементу.

Передплатний індекс
90269

Наклад 1000 прим.
Ціна договірною

